

بررسی نقش استراتژی‌های توسعه پایدار شهری در مناطق کوهستانی (مورد مطالعه: شهر کرد)

پژمان محمدی ده‌چشمه*^۱، استادیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۶/۳۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۵/۹

چکیده

اهمیت چشم‌انداز توسعه شهری مناطق کوهستانی در شهر کرد در تعیین سرنوشت اقتصادی، اجتماعی و کالبدی شهر به گونه ای است که می‌توان آن را قلب فرایند برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری مناطق کوهستانی محسوب نمود. هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش استراتژی‌های توسعه شهری در توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی در شهر کرد می‌باشد. تحقیق حاضر از لحاظ هدف (نوع استفاده) یک تحقیق کاربردی است. روش مورد استفاده در این تحقیق یک روش توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری مورد پژوهش در این تحقیق شامل ساکنان شهر شهر کرد می‌باشد و محدوده آماری کل منطقه دربردارنده شهر شهر کرد می‌باشد. تعداد جامعه آماری برابر با ۱۶۰۰۰۰ در نظر گرفته شده‌اند. تعداد نمونه برابر ۳۸۳ نفر بر اساس فرمول کوکران و به شیوه تصادفی تعیین شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، شامل پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد که در ۲ بخش اصلی (استراتژی‌های توسعه شهری و توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی) می‌باشد. داده‌های گردآوری شده بر اساس تحلیل معادلات ساختاری در نرم‌افزار ایموس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج بیانگر آن است که ضریب تأثیر فقرزدایی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۴۹، ضریب تأثیر اقتصادی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۱۵، ضریب تأثیر گردشگری بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۳۶، ضریب تأثیر منابع انسانی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۲۰، ضریب تأثیر زیرساخت بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۵۶، ضریب تأثیر حکمروایی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۲۵، ضریب تأثیر حمل‌ونقل بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۱۶ بوده است.

واژگان کلیدی: استراتژی‌های توسعه، توسعه پایدار شهری، شهر کرد.

*^۱ نویسنده مسئول Email: mohamadi.pezhman@yahoo.com

نحوه استنادهی به مقاله:

محمدی ده‌چشمه، پژمان (۱۴۰۰). بررسی نقش استراتژی‌های توسعه پایدار شهری در مناطق کوهستانی (مورد مطالعه: شهر کرد). سال دوم، شماره ۳ (۷).

صص ۱۲۱-۱۰۷. Doi:10.52547/gsma.2.3.107

۱. مقدمه

شهر به عنوان پدیده‌ای پیچیده و پویاست که در گذر زمان همواره دچار تحولاتی کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی و فرهنگی می‌شود (دریابگی و ویسی، ۱۳۹۵). در نتیجه رشد سرسام‌آور شهرها مدیریت شهری به علت فقدان منابع و زمان لازم برای پاسخگویی به نیازهای فزاینده شهروندان، دچار معضلی گردیده که رهایی از آن را تنها در چارچوب راه‌حل‌های نوین می‌توان جستجو کرد (کریمیان بستانی و راشکی قلعه نو، ۱۳۹۸: ۴). نیم‌قرن تجربه‌ی تهیه‌ی طرح‌های توسعه‌ی شهری نشان می‌دهد، به‌رغم جنبه‌های مفید و سازنده، این طرح‌ها همچنان نتوانسته‌اند پاسخی بی‌بدیل در خصوص مسائل و مشکلات روزافزون شهری ارائه نمایند (کولیوند و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۵۳). شهرها به مثابه بزرگترین سکونتگاه‌های انسانی، افزون بر مرکزیت تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، مهم‌ترین بازیگران و نیروهای شکل‌دهنده جریان‌های جمعیتی، روندهای اقتصادی - اجتماعی در تمدن‌های بشری نیز محسوب می‌شوند و به تعبیر گوردن چایلد، سرنوشت و آینده تمدن‌های انسانی نه در میان ستارگان که در شهرها رقم خواهند خورد. در دهه‌های اخیر مکاتب و پارادایم‌های متعددی در حوزه ادبیات شهری شکل گرفته‌اند که برخی از آنها تأثیرات عمیقی بر فضاها و شهرها نهادند. طرح راهبرد توسعه شهری راهکارهایی برای ایجاد شرایط پایداری شهری در ابعاد حکمروایی خوب را شناسایی می‌کند (رش شیلان آباد و قره قشلاقی، ۱۳۹۸: ۱).

شهرهای کنونی به عنوان محصولات انقلاب صنعتی از ابعاد مختلف نیاز به انتظام اقتصادی - اجتماعی و آرایش فضایی دارند که این مقوله نیز در گرو اشراف بر دانش نو بنیان برنامه‌ریزی شهری است. از این رو بررسی و تحلیل جامع رویکردهای مختلف برنامه‌ریزی شهری در راستای

ساماندهی و انتظام فضاها و شهرها و مدیریت فرایند توسعه شهری از اهمیت انکارناپذیری برخوردار است. این در حالی است که اغلب شهرهای کشورهای در حال توسعه نظیر ایران، هم از نظر تهیه و تدوین و هم از بعد اجرا، شرایط دشواری را تجربه می‌کنند، چرا که رویکرد عمده در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری ایران متأثر از مکتب برنامه‌ریزی کلاسیک با محوریت طرح جامع است که غالباً در آن ابعاد توسعه فیزیکی، آرایش و انتظام کالبدی شهرها بر ابعاد اجتماعی - شهروندی تقدم دارد. با اینکه طرح‌های جامع در ایران با هدف زمینه‌سازی رشد کالبدی موزون شهرها تدوین می‌شوند. گسترش شهرنشینی، مسایل و مشکلات خاص موجود در زندگی شهری، ضرورت توجه همه جانبه به راهبردها و راه‌حل‌های سودمند را برای رسیدن به توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی را روشن ساخته است (حسینی و رحیمی، ۱۳۹۷) در واقع توسعه‌ی شهرها بیشتر در نواحی پیرامونی و بدون توجه به توان واقعی و محدودیت‌های این اراضی انجام می‌شود (کوشکی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۱۱).

بی‌شک مؤلفه‌های جمعیتی شهرها از مهم‌ترین ابعاد فرایند برنامه‌ریزی شهری محسوب می‌شوند، اما بررسی و مرور داده‌های کلی آن در سطح جهانی، حاکی از شرایط نامطلوب جمعیت شهرهاست. نتایج بسیاری از مطالعات نیز حکایت از این واقعیت دارند که کشورهای در حال توسعه چشم‌انداز چندان مطلوبی در حوزه اقتصاد و جمعیت شهری ندارند. این یک واقعیت است که شهرهای کشورهای در حال توسعه با سرعت بسیاری در حال رشدند و شهرهای بزرگ این کشورها چنان به صورت مظهر پیشرفت مادی و فرهنگی درآمده‌اند که شهروندان آنها در هر کجا که باشند، دیگر حاضر نیستند از امکانات دسترسی به شهرها دور باشند. برنامه‌ریزی شهری در ایران همواره از رویکرد برنامه‌ریزی

سنتی تاثیر پذیرفته است و بر این اساس اغلب تبعات مثبت برنامه‌های شهری نصیب گروه‌های با درآمد بالاتر می‌شود (حیدری چپانه و رضاطبع ازگمی، ۱۳۸۹: ۵۹).

تغییر و تحول در محیط شهری امری اجتناب ناپذیر است، عوامل و نیروهای متعددی شامل نیروهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، فناوری و زیست محیطی در فرآیند و شدت این تحولات اثرگذار هستند این عوامل (طبیعی یا مصنوعی، فردی یا اجتماعی، برنامه‌ریزی شده یا برنامه‌ریزی نشده) شکل، اندازه، ساختار و سازمان فضایی شهرها را تحت تاثیر قرار می‌دهند. به منظور کاستن از سطح فقر شهری سازمان ائتلاف شهرها تدوین "راهبرد توسعه شهر" را به عنوان ابزاری موثر ترویج می‌نماید. فرآیند راهبرد توسعه شهر به لحاظ دستاوردهای مهمی که می‌تواند از نظر اصلاح نظام مدیریت شهری، پاسخگو نمودن نهادها و شفاف‌سازی فرآیندها به بار آورد مورد استقبال جهانی واقع گردیده است. فرآیند تهیه راهبرد توسعه شهر برای کشورهای در حال توسعه از جمله ایران که آشنایی کمتری با نظام‌های تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرایی راهبردی دارند امر نسبتاً جدیدی است. تمرکز فرآیند مذکور بر "اجرا" و "اتکاء" راهبرد بر یک چشم‌اندازسازی مشارکتی از ویژگی‌های عمده‌ای است که معمولاً در نظامات سنتی برنامه‌ریزی جوامعی مانند ایران سابقه چندانی ندارد. مدیران و برنامه‌ریزان شهری همواره سعی کرده‌اند تا با جلب مشارکت‌های مردمی به اهداف خود در زمینه اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها به بهترین نحو ممکن نایل آیند (وطن‌پرست و شیرافکن، ۱۳۹۷). بر این مبنا به منظور مدیریت بهتر و برآورد هزینه‌ها و امکانات، مدیران می‌بایست تصمیم‌گیری‌های خود را در این رابطه مبتنی بر ظرفیت برد قرار داده، تا در نهایت مبنای علمی و واقعی برای تصمیم‌گیری در رابطه با زیرساخت‌های توسعه پایدار شهری به دست آید (مخفی و شایسته، ۱۳۹۸:

۶۳). که البته این امر در شهرهای که در مناطق صعب العبور و دور از دسترس به ویژه در مناطق کوهستانی قرار دارند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

از این رو، استفاده و بومی‌سازی ابزارهای مدرن برنامه‌ریزی و مدیریت شهری در مناطق کوهستانی می‌تواند گام مثبتی در جهت اصلاح امور شهرهای ایران باشد. شهرها جامع‌ترین محصول تمدن بشر هستند و به نوبه خود در فرآیند توسعه، سهم مهمی را در ارتقای تمدن ایفا می‌کنند. گسترش شهرنشینی و به دنبال آن مشکلات خاص زندگی شهری به ویژه در مناطق کوهستانی پیش از پیش توجه به راهبردها و چاره‌های سودمند را برای بهینه‌سازی زندگی شهروندان ضروری ساخته است (خزاعی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱). کارکردهای جدید و مختلفی که در شهرها به وجود می‌آید، حاصل رشد و توسعه اقتصادی-اجتماعی در شهرهاست و این امر، تغییراتی در کیفیت کاربری زمین در شهرها به ویژه در مناطق کوهستانی آن ایجاد می‌کند و مناطق مورفولوژیک را سامان می‌بخشد. حال اگر بخواهیم تعریف کاملی از مورفولوژی شهری ارائه دهیم می‌توانیم بگوئیم مورفولوژی شهری، مطالعه‌ی شکل شهر است، مطالعه‌ای نظام‌یافته (سیستماتیک) از تکوین، رشد، فرم، طرح، ساخت، کارکرد و توسعه شهر با توجه به ساخت‌های اجتماعی و اقتصادی. در معماری و شهرسازی گذشته ایران زمین طراحی همساز با اقلیم، از جایگاهی محوری برخوردار بوده است و در هر اقلیمی راهکارهای هوشمندانه‌ای را مورد استفاده قرار داده است، این راهکارها در اقلیم سرد و کوهستانی که بخش اعظمی از منطقه زاگرس را شامل می‌شود، با شرایط توپوگرافی و طبیعی منطقه درآمیخته و به گونه‌ای بی نظیر بافت شهری را پدید آورده است. با توجه به این امر که توسعه پایدار یکی از جامع‌ترین مفاهیم در همه زمان‌ها است که در دهه‌های اخیر مورد توجه روز

افزون جوامع قرار گرفته است و مجموعه ای از عوامل مختلف پیچیدگی زندگی بشری را اعم از اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و محیط زیست را مورد توجه قرار می دهد (نبی نئی فیجان، ۱۳۹۲: ۱).

بحث اصلی در طرح استراتژی توسعه شهری این است که مداخلات استراتژیک اجتماعات عمومی مردم، بخش خصوصی و جامعه مدنی در وقت و مکان مناسب، مسیر توسعه شهرها را تغییر دهند. حال چنانچه سیاست‌های ملی در خصوص شهرسازی به ویژه در مناطق کوهستانی که دارای شرایط ویژه است، چارچوبی برای استراتژی محلی تعیین کند، انتظار می‌رود که تغییرات سریع‌تر و عمیق‌تر باشند. در فرایند برنامه‌ریزی استراتژیک، ماموریت‌های اصلی سازمان توسعه توسط مدیران ترسیم می‌شود و ابزاری لازم برای رسیدن به این ماموریت را فراهم می‌کند. تفاوت‌های مشخصی بین این نوع برنامه‌ریزی‌ها و برنامه‌ریزی‌های سنتی وجود دارد. اهمیت چشم‌انداز توسعه شهری مناطق کوهستانی در شهرکرد در تعیین سرنوشت اقتصادی، اجتماعی و کالبدی شهر به گونه‌ای است که می‌توان آن را قلب فرایند برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری مناطق کوهستانی محسوب نمود. در وضعیت کنونی با توجه به رقابت این شهر با شهرها در عرصه‌ی ملی برای کسب سود و درخشش بیشتر، باید گفت که داشتن یک چشم‌انداز توسعه شهری مناطق کوهستانی به عنوان یک ضرورت مطرح می‌شود. برای ارتقا و پیشرفت شهر کوهستانی شهرکرد و مقابله با بحران‌های مهم پیش و روی آن در آینده و رسیدن به نقطه ایده‌آل در آینده و دستیابی به جایگاه مطلوب در بین سایر شهرها تعریف یک چشم‌انداز توسعه مناطق کوهستانی بسیار لازم و ضروری است. شهرکرد که از شهرهای قدیمی و تاریخی کشور ایران بوده و جزو شهرهای با ارزش بشمار می‌رود، بدلیل مشکلاتی از قبیل عدم دسترسی مناسب و

انحطاط اقتصادی، فرسودگی کالبدی، گسیختگی سازمان اجتماعی و تحولات اجتماعی، اقتصادی و کالبدی که دارد، توسعه متناسب را در زمینه شهری به خصوص بر اساس شرایط کوهستانی بودن آن تجربه نکرده است. بر همین اساس مهم‌ترین مساله این است که آیا استراتژی‌های توسعه شهری در فرایند برنامه‌ریزی شهری در شهر کوهستانی شهرکرد تاثیر گذار می‌باشد؟

استراتژی توسعه شهری؛ فرایند تهیه چشم‌انداز بلندمدت یک شهر که بر اساس آن برنامه اقدام کوتاه‌مدت تهیه می‌شود. در دهه‌های اخیر مکاتب و پارادایم‌های متعددی در حوزه ادبیات شهری شکل گرفته‌اند که برخی از آنها تاثیرات عمیقی بر فضاهاى شهری نهاده‌اند، در این میان رویکرد «استراتژی توسعه شهری» که یکی از مهمترین و بحث‌انگیزترین آنها محسوب شده و در چند سال اخیر نیز توجه بسیاری از محافل علمی - حرفه‌ای ایران را نیز به خود معطوف کرده است (حسین‌زاده دلیر و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۷۳). امروزه رشد و توسعه شهرها از حیث وسعت و افزایش جمعیت باعث مسائل مختلف شهری شده است (غلامی و همکاران، ۱۳۹۸). به طور مشخص می‌توان گفت که چشم‌اندازسازی در راهبرد توسعه‌ی شهری گامی اساسی است و اصولاً بدان معنا و موجودیت می‌بخشد و عبارت است از بیان وضعیت ایده‌آلی است که جامعه امید دارد در آینده به آن نائل شود (غلامی و رهنما، ۱۳۹۸: ۱).

راهبرد توسعه شهری ابزاری است که به شهر در استفاده از فرصت‌های شهرنشینی کمک می‌دهد. همچنین شهر را قادر می‌سازد تا با توسعه چارچوب‌های نهادی فرصت‌های بیشتری را خلق کند (قاسمی‌راد و لطفی، ۱۳۹۸: ۲۴). از اهداف «استراتژی توسعه شهر» افزایش رقابت-پذیری، کارایی، ارتقای کیفیت سکونت و بهبود مدیریت شهری است. استراتژی توسعه شهری به دنبال بهبود عملکرد

شهر بر پایه و اساس پایداری است، و آن را بر مبنای عواملی چون رشد اقتصادی پایدار، بهبود فرصت‌های زندگی، کاهش فقر، ارتقای شرایط محیطی و بهداشت عمومی، بهبود سکونتگاه‌های غیررسمی و اقشار کم‌درآمد، مورد بررسی و سنجش قرار می‌دهد (سعیدینا، ۱۳۸۲: ۹). با تغییر دیدگاه‌های برنامه‌ریزی شهری، روش‌های رایج مربوط به تهیه طرح‌های توسعه شهری نیز مورد بازنگری جدی قرار می‌گیرند. استراتژی‌های توسعه شهر از دیدگاه‌های جدید و تاثیرگذار در بهبود روند برنامه‌ریزی شهر است (رضایی و کریمی، ۱۳۹۵: ۴۳).

توسعه پایدار شهری که در معنای عام خود رشد و گسترشی همه جانبه و بدون تعارض و تناقض معنا می‌شود، با دو هدف عمده الف) ارتقای کیفیت زندگی با لحاظ ظرفیت محیط‌زیست و ب) پاسخگویی به نیازهای نسل حاضر بدون محدودیت برای آیندگان، تعریف می‌شود. اگر چه توسعه پایدار در ابتدا با بحث‌های محیط‌زیست آغاز شد اما از این حیثه پای فراتر گذاشت و در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به صورت جدی بیان گردید. در واقع مفهوم توسعه پایدار محدوده مشترک حوزه‌های ذکر شده است. توسعه پایدار در سطوح مختلفی قابل بحث است و در مقیاس‌های متفاوتی از بافت‌ها و محلات گرفته تا توسعه پایدار کلان‌شهرها و توسعه پایدار جهانی بیان می‌شود. توجه به این نکته که اصول پایداری، معیارهای خشک و غیر قابل تغییر نیستند، در جهت نیل به آرمان‌های پایداری، از اهمیت بالایی برخوردار است (محمدی سنگ‌لی و قرشی، ۱۳۹۵: ۸۷).

خلیل و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، در پژوهشی بیان داشت که برنامه‌ریزی استراتژیک شهری بیش از دو دهه بر برنامه‌ریزی شهری غالب بوده و هدف از آن، بهبود عملکرد و

اطمینان از توسعه آینده شهر است تا محیطی با برنامه و پاسخگو به نیازهای شهروندان باشد. دگراف و دولف^۲ (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی نقش برنامه‌ریزی استراتژیک در شهرها اقدام نموده‌اند و بیان داشته‌اند که به دنبال مشکلات روزافزون شهرها در چند دهه گذشته، برنامه‌ریزی شهری تحت تاثیر تغییرات جهانی قرار گرفت است و علاقه به برنامه‌ریزی شهری استراتژیک هم در مبنای نظری و هم در عمل دوباره احیا شد. رابینسون و پارنل^۳ (۲۰۱۶)، در پژوهشی به بررسی نقش استراتژی‌های توسعه شهری در توسعه همه جانبه شهرها پرداخته است و بیان می‌دارد که این استراتژی‌ها با رهیافت خلاق و مشارکتی، اولویت‌های اساسی و راهبردهای توسعه آینده را مشخص می‌سازند. موخجا^۴ (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای به بررسی نقش برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح شهرها بر ائتلاف شهرها پرداخته است و نتیجه می‌گیرد که با توجه به اهمیت برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح شهرها، بانک جهانی با همکاری مرکز سکونتگاه‌های سازمان ملل متحد، سازمان «ائتلاف شهرها» با هدف بهبود شرایط زندگی در کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۹م به وجود آوردند. آندرینگا و لایلا^۵ (۲۰۰۷)، در پژوهشی به بررسی نقش استراتژی‌های توسعه شهری به خصوص نقش حکمروایی آن در توسعه شهری پرداخته‌اند و بیان می‌دارند که برای دستیابی به توسعه پایدار از طریق فرایند استراتژی توسعه شهری ضمن استفاده گسترده از مشارکت بخش‌های عمومی، خصوصی و دولتی شرط اول استقرار حکمروایی خوب شهری است، در حقیقت حکمروایی خوب شهری هسته اصلی استراتژی توسعه شهری را تشکیل می‌دهد و از طریق حکمروایی خوب ماموریت و اثربخشی اقدامات مسئولان شهری دوچندان می‌-

²De Graaf and Dewulf

³Robinson and parnell

⁴Mukhija

⁵Andringa and Laughlin

¹Khalil et al

شود. فانمنه^۱ (۲۰۰۵)، در مقاله‌ای به بررسی نقش استراتژی‌های توسعه شهری در توسعه شهرها پرداخته است و بیان می‌کند که استراتژی توسعه شهری با بهره‌گیری از مدل‌های برنامه‌ریزی استراتژیک دامنه وسیعی از مسایل مدیریتی، اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی شهرها را در بر می‌گیرد. در این طرح‌ها با محوریت مدیریت شهری و مشارکت ذی‌نفعان شهری ابتدا چشم‌انداز شهر مشخص شده و سپس استراتژی مورد نظر جهت دستیابی به چشم‌انداز و توسعه پایدار شهر تدوین می‌گردد. در نهایت این استراتژی‌ها به برنامه‌های اجرایی تبدیل می‌گردند. پروس^۲ (۲۰۰۳)، به بررسی اهمیت برنامه‌ریزی راهبردی و استراتژی شهری پرداخته است و به این نتیجه دست یافته که در تدوین استراتژی توسعه شهری عمدتاً از روش‌های برنامه‌ریزی استراتژیک استفاده می‌گردد. برنامه‌ریزی استراتژیک با در نظر گرفتن توسعه بلندمدت، رهنمودهای توسعه فضایی در یک ناحیه ارائه می‌دهد.

فولادی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به تدوین و طراحی الگوی برنامه ریزی شهری استراتژیک بازاریابی صنعت توریسم ایران پرداخته‌اند که در نتایج به دست آمده متغیرهای اثرات توسعه جهانگردی، نگرش محیطی، پشتیبانی از رقابتی استراتژی بیشترین تاثیر را بر متغیر توسعه و برنامه‌ریزی شهری در جاذبه‌های گردشگری دارد. مطهری و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای به تدوین راهبردهای توسعه گردشگری در مناطق کوهستانی با استفاده از مدل سوآت و ماتریس QSPM (منطقه مورد مطالعه: مناطق کوهستانی مشرف به منطقه یک شهرداری تهران) پرداخته‌اند که نتایج حاصل از ارزیابی راهبردها حاکی از آن است که اولین قدم در راستای اهداف مدیریت راهبردی محدوده مطالعاتی،

راهبرد "تهیه طرح جامع گردشگری منطقه و تجهیز خدمات گردشگری با مشارکت سازمان‌های مرتبط" می‌باشد. "حفظ ویژگی‌ها و وجوه متمایز رود دره‌های دامنه جنوبی البرز با هدف حفظ تنوع محصول گردشگری" نیز در اولویت دوم قرار دارد. جاوید و جوان (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای به بررسی وضعیت استراتژیک توسعه شهری در شهر مریوان برپایه مدل سوات پرداخته‌اند که نتایج حاصل از ارزیابی توسعه شهری مریوان نشان می‌دهد که مناسبترین استراتژی توسعه شهر مریوان (استراتژی تدافعی و کاهشی) است. سیاحی و همکاران (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای به بررسی رویکرد استراتژی توسعه شهری در احیای بافت فرسوده نمونه موردی: بخش مرکزی شهر اهواز پرداخته‌اند که نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میانگین شاخص قابل زندگی بودن ۷۹/۲ و میانگین شاخص حکمروایی خوب شهری ۷۷/۲ میانگین شاخص بانکداری ۷۴/۲ و در نهایت میانگین شاخص رقابتی بودن نیز ۸۰/۲ است. در نتیجه شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در بخش مرکزی شهر اهواز از جایگاه مناسبی برخوردار نمی‌باشد. نیکپور و صفایی‌رینه (۱۳۹۵)، در مقاله‌ای به تدوین استراتژی‌های توسعه پایدار فضایی در شهرهای کوهستانی (مطالعه موردی: شهر رینه، بخش لاریجان شهرستان آمل) پرداخته است که نتایج پژوهش نشان می‌دهد با توجه به پتانسیل‌های بالای شهر رینه، برنامه‌ریزی در زمینه حفاظت از محیط طبیعی و سرمایه‌گذاری در بخش‌های گردشگری و کشاورزی می‌تواند به افزایش درآمد سرانه شهر و شهروندان کمک نماید. همچنین با رعایت ضوابط و مقررات ساخت و ساز در حریم شهر و بهسازی بافت‌های فرسوده می‌توان از گسترش سریع و بدون برنامه شهر جلوگیری نمود. رضا طبع از گمی (۱۳۹۰)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به تحلیلی بر نقش و اهمیت رویکرد استراتژی توسعه شهری، در فرایند

¹Phonmpenh²Preuss

۲. روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف (نوع استفاده) یک تحقیق کاربردی است. روش مورداستفاده در این تحقیق یک روش توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری موردپژوهش در این تحقیق شامل ساکنان بالای ۲۰ سال شهر شهرکرد می‌باشد و محدوده آماری کل منطقه دربردارنده شهر شهرکرد می‌باشد. تعداد جامعه آماری برابر با ۱۶۰۰۰۰ در نظر گرفته شده‌اند. تعداد نمونه برابر ۳۸۳ نفر بر اساس فرمول کوکران و به شیوه تصادفی تعیین شدند. اطلاعات جمعیت شناختی در جدول (۱) ارائه شده است.

برنامه‌ریزی شهری با تاکید بر طرح‌های جامع، مطالعه موردی: کلان شهر رشت، اقدام نموده است که پیشنهادات راهبردی و برنامه‌های اجرایی در حوزه‌های مختلف شهری در جهت افزایش کارآمدی طرح و سیاست‌های شهری از جمله طرح جامع و تامین مسکن، آخرین بخش‌های رساله حاضر را شامل می‌شوند. بر اساس آنچه در زمینه پیشینه پژوهش صورت گرفت می‌توان بیان داشت که اغلب پژوهش‌ها تنها به بررسی یک متغیر استراتژی‌های توسعه شهری یا پایداری شهرها پرداخته‌اند که پژوهش حاضر به بررسی هر دو متغیر گفته شده پرداخته است و این امر در مناطق کوهستانی بررسی نشده است که پژوهش حاضر به این امر پرداخته و بدین لحاظ دارای نوآوری می‌باشد.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه مورد بررسی

جنس		تحصیلات		سن	
		درصد	طبقه	درصد	طبقه
۴۰	زن	۲۵	دیپلم و زیر دیپلم	۲۷	۲۵-۲۰ سال
		۴۰	فوق دیپلم و لیسانس	۵۰	۳۵ تا ۲۵
۶۰	مرد	۳۵	فوق لیسانس و بالاتر	۴۶	۳۵ به بالا

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

داده‌های گردآوری شده بر اساس تحلیل معادلات ساختاری در نرم‌افزار AMOS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

۲.۱. محدوده مورد مطالعه

شهرکرد بین ۵۰ درجه و ۴۹ دقیقه و ۲۲ ثانیه تا ۵۰ درجه و ۵۳ دقیقه و ۴۴ ثانیه طول و ۳۲ درجه و ۱۸ دقیقه و ۲۲ ثانیه تا ۲۳ درجه و ۲۱ دقیقه و ۵۰ ثانیه عرض جغرافیایی و در ۹۷ کیلومتری جنوب غرب اصفهان قرار گرفته‌است. به لحاظ توپوگرافی در بخش شمالی رشته کوه زاگرس قرار گرفته‌است. این شهر با ارتفاع بین ۲۰۵۰ تا ۲۳۱۰ متر از سطح دریا، مرتفع‌ترین شهر ایران است. موقعیت منطقه مورد مطالعه در قالب شکل (۱) فراهم شده است.

ابزار گردآوری اطلاعات، شامل پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد که در ۲ بخش اصلی (استراتژی‌های توسعه شهری و توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی) هر کدام به ترتیب با تعداد ۲۸ و ۱۲ سؤال مورد سنجش قرار گرفت که پرسشنامه استراتژی‌های توسعه شهری دارای ۷ زیر مجموعه اصلی (فقرزدایی، اقتصادی، گردشگری، منابع انسانی، زیرساخت، حکمروایی و حمل‌ونقل) هر کدام با ۴ سؤال می‌باشد. روایی پرسشنامه صورتی بوده که به تأیید ۵ تن از کارشناسان رسیده است و همچنین از روایی سازه ای بر اساس تحلیل عاملی تاییدی (شکل ۲) استفاده شده و پایایی آن نیز بر اساس آلفای کرونباخ به میزان ۰/۷۹ مورد تأیید واقع شده است.

شکل ۱. موقعیت محدوده مورد مطالعه، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

نتایج نشان دهنده آن است که فرض نرمال بودن برای تمام متغیرها را نمی‌توان رد کرد ($P > 0.05$). نتایج این آزمون در جدول (۲) آورده شده است. براساس جدول (۲) کلیه متغیرهای مورد بررسی در وضعیت نرمال قرار دارند.

۳. یافته‌های تحقیق

بررسی فرض نرمال

برای بررسی فرض نرمال بودن متغیرهای مطالعه از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف یک نمونه‌ای استفاده شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن

متغیر	آماره آزمون	معناداری
فقرزدایی	۰/۷۱۵	۰/۷۸۵
اقتصادی	۰/۸۹۶	۰/۲۵۴
گردشگری	۱/۱۲۵	۰/۲۰۳
منابع انسانی	۱/۳۲۵	۰/۱۰۲
زیرساخت	۱/۱۱۱	۰/۱۱۲
حکروایی	۰/۸۹۸	۰/۲۶۸
حمل و نقل	۱/۱۲۵	۰/۱۲۱
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی	۰/۶۳۵	۰/۷۵۶
کل	۱/۲۱۴	۰/۱۲۱

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

در این قسمت به بررسی تحلیل عاملی هر یک از گویه‌های پرسشنامه بر حسب متغیرها پرداخته شده است که بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از ۰/۳

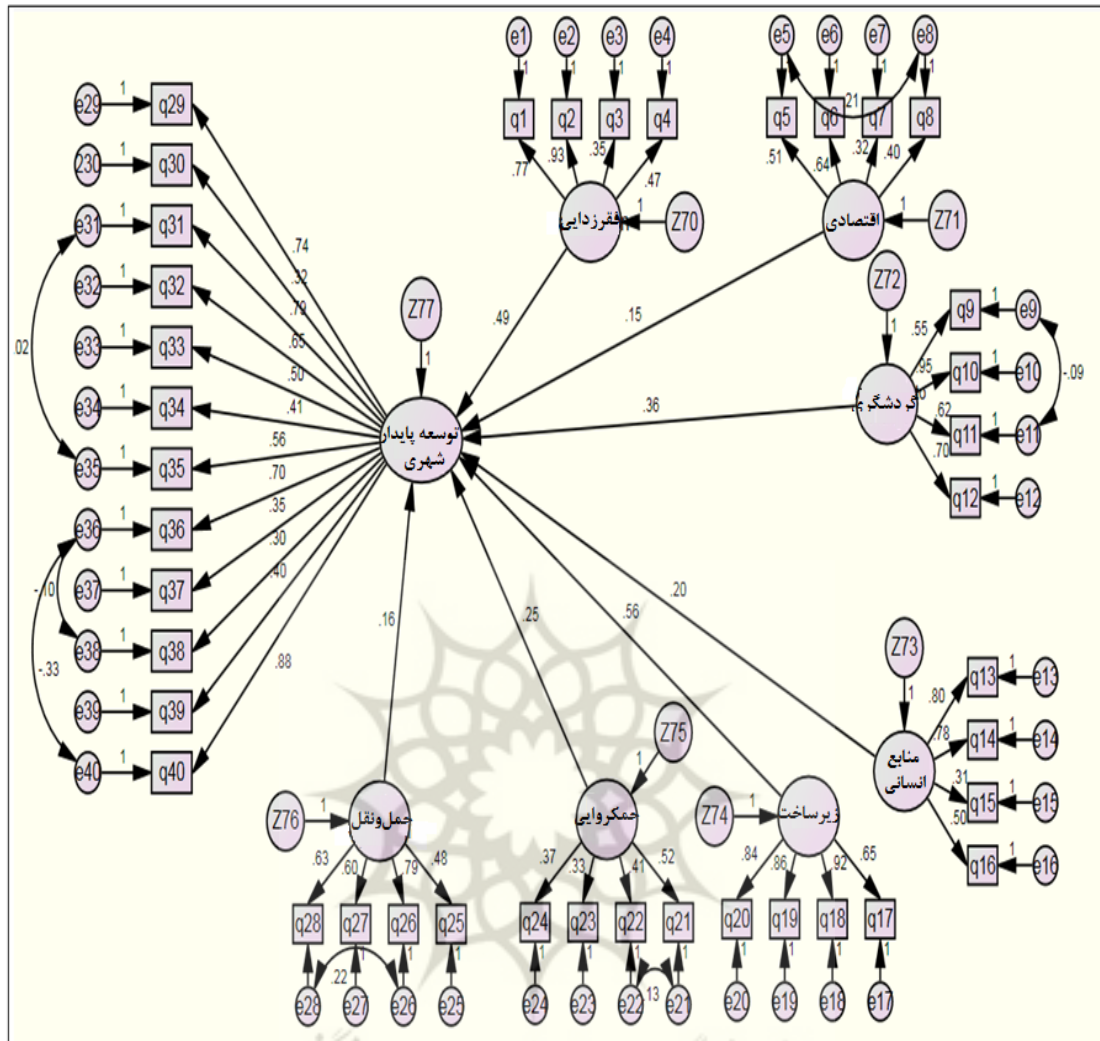
بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش با معادلات

ساختاری

تحلیل عاملی تاییدی

باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف نظر می‌رود. بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول است و اگر بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد خیلی مطلوب است (بارهای عاملی در شکل ۲).

شکل ۲. پارامترهای مدل در حالت استاندارد، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

بر اساس جدول (۴)، ضریب تأثیر فقرزدایی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۴۹، ضریب تأثیر اقتصادی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۱۵، ضریب تأثیر گردشگری بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۳۶، ضریب تأثیر منابع انسانی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۲۰، ضریب تأثیر زیرساخت بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۵۶، ضریب تأثیر حکمروایی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۲۵، ضریب تأثیر حمل‌ونقل بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با

بر اساس شکل (۲) کلیه سوالات پژوهش دارای بار عاملی بالای ۰/۳ هستند، بنابراین روایی سازه ای برقرار بوده و نتایج نشان می‌دهد که استراتژی‌های توسعه شهری بر پایداری شهری مناطق کوهستان در شهرکرد اثرگذار بوده است. بر این اساس، با توجه به مقدار گزارش شده شاخص‌های برازندگی (جدول ۳)، مشاهده می‌شود که داده‌ها از لحاظ آماری با ساختار عاملی مدل معادلات ساختاری متغیرهای نهفته پژوهش سازگاری و تطابق دارند. بنابراین، مدل معادلات ساختاری پژوهش از برازش مناسب و قابل قبولی برخوردار است.

ضریب تأثیر زیرساخت بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۵۶ بیشترین میزان و ضریب تأثیر اقتصادی بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی برابر با ۰/۱۵ کمترین مقدار می‌باشد.

۰/۱۶ بوده و با توجه به این که مقدار سطح معناداری کمتر از میزان خطا ۰/۰۵ و مقدار بحرانی بیشتر از محدوده قابل قبول یعنی ۱/۹۶ می‌باشد، می‌توان ادعا نمود که تمامی روابط بین متغیرهای پژوهش تأیید می‌شود. در این میان

جدول ۳. میزان انطباق مدل پژوهش با شاخص‌های برازندگی

نام کامل شاخص برازش	معیار مطلوب	مقدار گزارش شده
ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	۳ و کمتر	۲/۹۶
شاخص بهنجار نسبی	کوچک‌تر از ۰/۰۵	۰/۴۸
شاخص برازش افزایشی	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۶
شاخص برازش نرمال شده	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۲
شاخص نیکویی برازش	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۰
شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۴
شاخص برازش مقایسه‌ای	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۹
ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	کوچک‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۷

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

جدول ۴. مسیر فرضیه، همراه با نسبت‌های بحرانی و سطح معناداری

مسیر فرضیه	مقدار بحرانی	سطح معناداری	ضریب تأثیر
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی <---	۶۳۲/۱۰	۰/۰۰۰	۴۹/۰
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی <---	۹۰۲/۴	۰/۰۰۷	۱۵/۰
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی <---	۳۲۰/۸	۰/۰۰۰	۳۶/۰
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی <---	۸۹۶/۵	۰/۰۰۰	۲۰/۰
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی <---	۰۴۱/۱۱	۰/۰۰۰	۵۶/۰
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی <---	۰۰۳/۶	۰/۰۰۹	۰/۲۵
توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی <---	۹۴۷/۴	۰/۰۰۴	۰/۱۶

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

بیشترین توجه را به خود معطوف کرده و به شاخص اقتصادی توجه چندانی نشده است. همچنین استراتژی‌های حمل و نقل نیز در وضعیت مناسبی قرار ندارند، از منابع انسانی و نیروی انسانی به خوبی استفاده نمی‌شود و بحث حکمروایی و رهبری خوب نیز در این شهر کوهستانی به خوبی تبیین و بهره‌برداری نشده است. در این میان بحث گردشگری نیز در وضعیت به نسبت بهتر در برابر سایر

۴. بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس آنچه مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت می‌توان بیان داشت که به طور کلی استراتژی‌های توسعه شهری بر توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی در شهر شهرکرد اثرگذار بوده است. که البته این استراتژی‌ها به گونه‌ای ناهمگون در سطح شهر و به صورت ناموزون در بین عوامل مختلف تبیین شده است به گونه‌ای که زیرساخت‌ها

شاخص ها و استراتژی های توسعه شهری قرار دارد. بنابراین در پاسخ به سوال اصلی پژوهش باید گفت که از بین هفت شاخص استراتژی های توسعه شهری مورد بررسی، تنها سه شاخص دارای وضعیت به نسبت خوب هستند و سایر شاخص ها در وضعیت زیر ۰/۳ قرار دارند که هر چند اثرگذاری و معناداری را نشان می دهند، ولی به لحاظ وضعیت چندان در جایگاه مناسب قرار ندارند و باید برنامه ریزی های متناسب در این زمینه صورت گیرد.

می توان بیان داشت که شهرکرد شهری است فرهنگی با پتانسیل گردشگری بالا، شهری با سنن و موسیقی غنی، چشم انداز طبیعی جذاب و زیبا، این شهر مهمترین مرکز فرهنگی در سطح منطقه و محل استقرار نهادهای با مقیاس منطقه ای است، این قابلیت تثبیت و تحکیم عملکردهای شهرکرد در رابطه با موقعیت ویژه منطقه ای را افزایش خواهد داد و به آن اجازه می دهد تا در رقابت با سایر شهرهای همپراز خود در سطح کشور موفق باشد. در آینده، این شهر از وجود توریست های علمی با هدایت دانشگاه شهرکرد در قالب برنامه هایی چون برگزاری کنفرانس های علمی در مقیاس های ملی و بین المللی بهره می گیرد. در بخش خدمات نیز به عنوان نقش مرکز خدماتی برتر در سطح منطقه با بهره گیری از خدمات تخصصی در قالب بیمارستان های تخصصی، مجتمع های تفریحی و غیره ایفای نقش خواهد نمود. در بخش های کشاورزی و باغداری رویکرد توسعه پایدار در چشم انداز شهرکرد به سمت گردشگر سبز رهنمون می شود. توریسم سبز شامل ابعاد طبیعت محوری، دوستی با طبیعت و مشارکت محلی می باشد. در این شهر برنامه ریزی های گردشگری در راستای آن است که سود گردشگر به جامعه محلی بازگردد که این امر از طریق مشارکت جامعه مدنی در ارائه خدمات گردشگری دنبال می شود. هدف از تهیه سند چشم انداز توسعه شهرکرد

حرکت به سوی اشتغال پایدار و اقتصاد پویا با بهره گیری از پتانسیل های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی شهر می باشد.

نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر با نتایج تحقیق رابینسون و پارنل (۲۰۱۶) که در پژوهشی به بررسی نقش استراتژی های توسعه شهری در توسعه همه جانبه شهرها پرداخته است، همسو بوده و بیان می دارد که این استراتژی ها با رهیافت خلاق و مشارکتی، اولویت های اساسی و راهبردهای توسعه آینده را مشخص می سازند. همچنین با نتایج تحقیق سیاحی و همکاران (۱۳۹۶) همسو بوده که نتایج پژوهش نشان می دهد که میانگین شاخص قابل زندگی بودن ۷۹/۲ و میانگین شاخص حکمروایی خوب شهری ۷۷/۲، میانگین شاخص بانکداری ۷۴/۲ و در نهایت میانگین شاخص رقابتی بودن نیز ۸۰/۲ است. در نتیجه شاخص های استراتژی توسعه شهری در بخش مرکزی شهر اهواز از جایگاه مناسبی برخوردار نمی باشد. از طرفی با نتایج تحقیق فولادی و همکاران (۱۳۹۸) که در پژوهشی به تدوین و طراحی الگوی برنامه ریزی شهری استراتژیک بازاریابی صنعت توریسم ایران پرداخته اند، نیز همسو بوده که در نتایج به دست آمده متغیرهای اثرات توسعه جهانگردی، نگرش محیطی، پشتیبانی از رقابتی استراتژی بیشترین تاثیر را بر متغیر توسعه و برنامه ریزی شهری در جاذبه های گردشگری دارد. بر این اساس می توان پیشنهادات زیر را ارائه نمود:

- توسعه حمل و نقل عمومی و کیفیت بخشی به حمل و نقل شهری در شهرکرد با توجه به ضریب تاثیر پایین آن و بهبود کیفیت خیابان ها و کوچه ها؛
- بهبود کیفیت مصالح ساختمان و رعایت استانداردها و ایمنی برای حوادث آتش سوزی زلزله و غیره در بافت فرسوده و قدیمی محله؛

- بازسازی و مرمت کوچه‌های قدیمی جهت بازدید گردشگران و توریست‌ها و امکان ایجاد مکان‌های تاریخی گردشگری در بافت فرسوده و اطراف حمام خان و خانه‌ی مرتضوی‌ها؛
- ساماندهی فضا در راستای هدفمند کردن محله با استفاده از الگوهای با ارزش معماری و ساختار اولیه طرح‌های شهری در نزدیکی مسجد جامع، خانه مرتضوی‌ها و حمام خان که همگی در یک محدوده هستند؛
- امکان تقویت فعالیت‌های گردشگری در محله و امکان کسب درآمد بیشتر از فعالیت‌های موجود در بافت فرسوده محله و اطراف حمام خان و بازار میلاد؛
- ایجاد مشاغل مورد نیاز در راستاهای تجاری برای ساکنین همچون مدیریت مغازه‌ها ساماندهی پارکینگ‌ها در اطراف پشت بازار میلاد و پارکینگ طبقاتی یزدان؛
- امکان ایجاد مجسمه‌های شهری و نقاشی دیواری در مسیرها جهت معرفی و آشنایی با عناصر شاخص محله در خیابان ملت مابین فلکه آبی و میدان انقلاب؛
- توسعه متناسب شهرک‌های صنعتی و زمینه سازی اشتغال متناسب در شهر با توجه به نیروی کار بسیار زیاد در سطح شهر و خیل جمعیت‌گریزی زیاد جوانان به استان‌های دیگر جهت یافتن شغل.

فهرست منابع

- جاوید، لقمان؛ جوان، فرهاد. ۱۳۹۷. "بررسی وضعیت استراتژیک توسعه شهری در شهر مریوان بر پایه مدل SWOT"، اولین همایش بررسی چالش‌ها و ارایه راهکارهای نوین مدیریت شهری، تهران، سازمان بسیج شهرداری تهران.
- حسین‌زاده دلیر، کریم، صدرموسوی، میرستار، حیدری چپانه، رحیم، رضاطبع ازگمی، سیده خدیجه. ۱۳۹۰. "درآمدی بر رویکرد جدید استراتژی توسعه شهری در فرایند برنامه‌ریزی شهری با تاکید بر چالش‌های فراروی طرح‌های جامع در ایران"، **فضای جغرافیایی**، زمستان، ۱۱(۳۶)، صص ۱۱۵-۱۷۳.
- حسینی، زهرا؛ رحیمی معجد. ۱۳۹۷. "بررسی نقش راهبرد توسعه شهری CDS در توسعه پایدار شهری مناطق کوهستانی با استفاده از الگوی تحلیل SWOT مطالعه موردی: شهر شیراز"، **کنفرانس عمران، معماری و شهرسازی کشورهای جهان اسلام**، تبریز، دانشگاه تبریز - دانشگاه شهید مدنی آذربایجان - دانشگاه علمی کاربردی شهرداری تبریز.
- حیدری چپانه، رحیم، رضاطبع ازگمی، سیده خدیجه. ۱۳۸۹. "نقش استراتژی توسعه شهری در سیاست‌های تأمین مسکن گروه‌های کم‌درآمد شهری، مطالعه موردی: شهر رشت"، **پژوهش‌های جغرافیای انسانی**، شماره ۳، صص ۸۲-۵۹.
- خزاعی، نسا؛ صیدیگی، صادق؛ رسولی، سیدحسین. ۱۳۹۶. "نقش استراتژی توسعه شهری CDS در توسعه مدیریت شهری شهر ساری"، **کنگره ملی مدیریت و برنامه‌ریزی شهری نوین**، تهران، دبیرخانه دائمی کنفرانس.
- دریابیگی، سحر، ویسی، هادی. ۱۳۹۵. "نقش استراتژی توسعه شهری در توسعه پایدار شهرهای کوچک"، **اولین کنفرانس ملی چشم‌انداز آینده معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار**، مازندران، مرکز تحقیقات نقش غدیر معماری و شهرسازی، دانشکده هنر و معماری دانشگاه مازندران.
- رش‌شیلان‌آباد، نجم‌الدین؛ مطلبی قره‌قشلاقی، نبی. ۱۳۹۸. "ارزیابی چارچوب هنجاری برنامه‌ریزی استراتژیک در تحقق حکمروایی خوب شهری در منطقه ۲۲ تهران"، **اولین کنفرانس بین‌المللی مهندسی عمران، معماری و بازآفرینی شهری**، تهران - دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی - مرکز همایش‌های بین‌المللی امام خمینی (ره)، دبیرخانه دائمی کنفرانس.

- رضاطبع از گمی سیده خدیجه. ۱۳۹۰. "تحلیلی بر نقش و اهمیت رویکرد استراتژی توسعه شهری (CDS)، در فرایند برنامه‌ریزی شهری با تاکید بر طرح‌های جامع، مطالعه موردی: کلان شهر رشت"، رساله دکتری، دانشگاه تبریز.
- رضایی محمدرضا، کریمی بیراز. ۱۳۹۵. "اولویت‌بندی و تعیین استراتژی‌های توسعه شهر (CDSs) شیراز با استفاده از AHP"، **پژوهش و برنامه‌ریزی شهری**، ۷ (۲۴)، صص ۴۳-۶۰.
- سعیدنیا، احمد. ۱۳۸۲. "کتاب سبز شهرداری‌ها، جلد اول شهرسازی"، تهران انتشارات سازمان شهرداری‌ها.
- سیاحی، زهرا، رهنما محمدرحیم، اجزاء شکوهی، محمد. ۱۳۹۸. "رویکرد استراتژی توسعه شهری (CDS) در احیای بافت فرسوده نمونه موردی: بخش مرکزی شهر اهواز"، **برنامه‌ریزی منطقه‌ای**، دوره ۷، ۴ (۲۸)، صص ۲۹۷-۳۱۰.
- غلامی، طاهره، رهنما، محمدرحیم. ۱۳۹۸. "تحلیل استراتژی توسعه شهری (CDS) برازجان"، چهاردهمین کنگره انجمن جغرافیایی ایران، تهران، انجمن جغرافیایی ایران.
- غلامی، طاهره؛ رهنما، محمدرحیم؛ خوارزمی امیدعلی. ۱۳۹۸. "بررسی راهبرد توسعه شهری برازجان براساس مدل SWOT-QSPM"، چهاردهمین کنگره انجمن جغرافیایی ایران، تهران، انجمن جغرافیایی ایران.
- فولادی، منصوره؛ ذبیحی، حسین؛ اکبری‌نژاد امیر؛ پرتانین، ندا. ۱۳۹۸. "تدوین و طراحی الگوی برنامه‌ریزی شهری استراتژیک بازاریابی صنعت توریسم ایران"، دومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و مدیریت توسعه شهری در ایران، تهران، دانشگاه صنعتی مراغه.
- قاسمی‌راد حمدالله؛ لطفی، کوروش. ۱۳۹۸. "بررسی برنامه‌ریزی راهبردی شهر اهواز با تاکید بر رویکرد توسعه‌ی پایدار"، **جغرافیا و روابط انسانی**، ۱ (۴)، صص ۲۴-۴۱.
- کریمیان‌بستانی، مریم؛ راشکی قلعه نو مصطفی. ۱۳۹۸. "واکاوی دستیابی به توسعه پایدار با تاکید بر استراتژی توسعه شهری (CDS) (مورد مطالعه: شهر چابهار)"، **پنجمین همایش ملی جغرافیا و محیط‌زیست**، شیروان، موسسه پژوهشی رهجویان پایا شهر اترک و مجله علمی تخصصی پایاشهر.
- کوشکی، پریسا، پورخباز، حمیدرضا، یوسفی خانقاه شهرام، جوانمردی، سعیده. ۱۳۹۹. "مدل‌سازی توان اکولوژیک کاربری توسعه شهری (مطالعه موردی: حاشیه شهر بروجرد)". **برنامه‌ریزی و آمایش فضا**، ۲۴ (۲)، صص ۱۱۱-۱۴۰.
- کولیوند، حجت‌الله، طلاچیان، مرتضی، ماجدی، حمید. ۱۳۹۹. "تحلیل زمینه‌ای بر آسیب‌شناسی طرح‌های توسعه شهری در ایران". **برنامه‌ریزی و آمایش فضا**، ۲۴ (۴)، صص ۱۵۳-۱۷۵.
- محمدی سنگ‌لی، خشایار، قرشی، سیده صدیقه. ۱۳۹۵. "توسعه پایدار شهری، رویکرد جهانی با راهکارهای محلی مطالعه موردی: بررسی معیارهای پایداری در معماری سنتی شهر یزد"، **جلد ۴ مطالعات هنر و معماری**، دوره ۲، شماره ۴ و ۵ (پیاپی ۱۱ و ۱۲)، صص ۸۷-۹۹.
- مخفی، گلنار، شایسته، کامران. ۱۳۹۸. "برآورد ظرفیت برد شهری همدان با استفاده از مدل عدد فشار". **برنامه‌ریزی و آمایش فضا**، ۲۳ (۴)، صص ۶۳-۸۵.
- مطهری، سعید، ارجمندی، رضا، نوری، جعفر، ریاضی، برهان. ۱۳۹۷. "تدوین راهبردهای توسعه گردشگری در مناطق کوهستانی با استفاده از مدل SWOT و ماتریس QSPM (منطقه مورد مطالعه: مناطق کوهستانی مشرف به منطقه یک شهرداری تهران)". **علوم و تکنولوژی محیط زیست**، شماره ۲۰ (۲)، صص ۱۵۱-۱۶۸.
- نبی‌ئی فیجان، الهه. ۱۳۹۲. "بررسی رابطه مورفولوژی و توسعه پایدار شهری در اقلیم سرد و کوهستانی (نمونه: بافت قدیم شهر کرمانشاه)"، **دومین همایش ملی اقلیم، ساختمان و بهینه‌سازی مصرف انرژی**، اصفهان.

نیکپور، عامر، صفایی رینه، مصطفی. ۱۳۹۴. "تدوین استراتژی‌های توسعه پایدار فضایی در شهرهای کوهستانی (مطالعه موردی: شهر رینه، بخش لاریجان شهرستان آمل)". جغرافیا و پایداری محیط، شماره ۵ (۲)، صص ۴۹-۶۷.

وطن‌پرست، مهدی؛ شیرافکن، حسین. ۱۳۹۷. "بررسی نقش استراتژی توسعه شهری (CDS) در راستای ارتقا مشارکت شهروندان در شهر (با نگاهی به طرح (NBN))"، **ششمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه‌ریزی، معماری و شهرسازی**، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار - موسسه آموزش عالی مهر اروند.

Andringa, K. , Laughlin, M. , 2007, some words on the analysis hierarchy process and the provided arc gis extention, ext-ahp, retrieved.

De Graaf, R. S.; Dewulf, G. P. M. R. M. R. 2020. Applying the lessons of strategic urban planning learned in the developing world to the Netherlands: A case study of three industrial area development projects. *Habitat International*, 34 (4), pp. 471-477.

Khalil, H. A. E. E.; Allah, H; Khalil, E. E. 2021. Enhancing quality of life through strategic urban planning. *Sustainable Cities and Society*, 5, pp. 77-86.

Mukhija, v., 2010, viewpoint challenges for international development planning: preliminary less ons from the case of the cities alliance, *cities*, vol. 23, no. 1.

Phonm penh municipality, 2005, *City development strategy*, 2005-2015.

Preuss, S., 2003, is regional planning strategic? A Genglo-German comparison. Paper presented at the planning research conference, oxford. 8-10april.

Robinson, L., Parnell, J., 2016, The Business of Cities. 2013, Knowledge Economy, *Human Capital and Technology Indexes*, 136.

Investigating the Role of Sustainable Urban Development Strategies in Mountainous Areas (Case of: Shahrekod City)

Pezhman Mohammadi Deh Cheshmeh^{*1}, Assistant Professor, Department of Geography, Faculty of Social Sciences, Payame Noor University (PNU), Tehran, Iran.

Received: 31 July 2021

Accepted: 22 September 2021

Abstract

The importance of the perspective of urban development of mountainous areas in Shahrekord in determining the economic, social and physical destiny of the city is such that it can be considered the heart of the strategic planning process of urban development of mountainous areas. The purpose of this study is to investigate the role of urban development strategies in sustainable urban development of mountainous areas in Shahrekord. The present study is an applied research in terms of purpose (type of use). The method used in this research is a descriptive-analytical method. The statistical population of the study in this study includes the residents of Shahrekord and the statistical range of the whole region includes the city of Shahrekord. The number of statistical populations is estimated at 160,000. The sample size was 383 people based on Cochran's formula and randomly determined. The data collection tool includes a researcher-made questionnaire which is in two main parts (urban development strategies and sustainable urban development in mountainous areas). The collected data were analyzed based on the analysis of structural equations in Emus software. The results show that the coefficient of impact of poverty alleviation on sustainable urban development of mountainous areas is equal to 0.49, the coefficient of economic impact on sustainable urban development of mountainous areas is equal to 0.15, and the coefficient of impact of tourism on sustainable urban development of mountainous areas is equal to 0.36. The coefficient of impact of human resources on sustainable urban development of mountainous areas is equal to 0.20, the coefficient of impact of infrastructure on sustainable urban development of mountainous areas is equal to 0.56, the coefficient of impact of governance on sustainable urban development of mountainous areas is equal to 0.25, the coefficient of impact of transportation Sustainable urban development of mountainous areas has been equal to 0.16.

Keywords: Development strategies, Sustainable urban development, Shahrekord city.

*¹ Corresponding Author: email: mohamadi.pezhman@yahoo.com

To cite this article:

Mohammadi Deh Cheshmeh, P (2021), Investigating the Role of Sustainable Urban Development Strategies in Mountainous Areas (Case of: Shahrekod City), Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas, 2(7), 107-121. Doi:10.52547/gsama.2.3.107